

Пише: Павле Ћосић
субота, 02 јануар 2010 15:52

Много се писало о феномену Новог таласа који је запљуснуо СФРЈ крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година. Много се ту анализирано, теоретизовано и увек је закључак био да се десило чудо да су се у исто време појавиле толико квалитетне групе на свим подручјима почивше нам земље. Направила се читава сцена, највише праћена филмом и позориштем. Али, пробајмо мало реалније да се осврнемо на тај период и, после толико година, пробамо ствари да ставимо на своје право место.

Овај текст не бави се протагонистима и свима онима који су директно заслужни за настанак и опстанак Новог таласа.

Ако мало погледамо рок сцену пре појаве Новог таласа, који је само настао на крилима панка и нешто касније ска-панка у Британији, видећемо да су њоме, слично као и данас, господарила свега 3-4 бенда. Бијело дугме, Смак, Ју Група и, донекле, Индекси. Било је и солиста, исто као и данас, који су изводили неку другу врсту музике и који су могли пристојно да живе од свог посла: Мики Јевремовић, Ђорђе Марјановић, Лео Мартин, Мишо Ковач, Корнелије Ковач, Оливер Драгојевић, Ђорђе Балашевић, Здравко Чолић и читава плејада музичара који су се такмичили на фестивалу у Опатији. Таквих има и данас, а неки од горе побројаних су још увек активни. Оно што им је свима било заједничко, било је да су морали да буду привржени идеалима самоуправног социјализма и, нарочито, лику и делу друга Јосипа Броза Тита. Без макар једне песме о Титу и пригодну песмицу ала „Рачунајте на нас“, ови људи једноставно нису могли да рачунају на плоче и појављивање на радију и телевизији.

Оно што је у свему томе парадокс је да данас ствари стоје врло слично. Све што мирише на алтернативу, авангарду и андерграунд ћушнуто је врло лукаво у тотални запећак. За нове и даровите музичаре готово је немогуће сазнати, чути их осим уживо или на интернету. Бог благословио интернет јер да га нема, знали бисмо само за оно што може да се појави у медијима а то су музичари и бендови проистекли из онога што су нам дале осамдесете и деведесете. Што значи: Ана Станић, Негатив, Бајага, Рибља Чорба, Партибрејкерси, Електрични оргазам, Обојени програм, Ван Гог и два феномена: Канда Коца и Небојша и Дарквуд Дуб. Бендови као што су Ева Браун, Јарболи или Кристали донекле спадају у ту категорију, али тешко да и они данас могу да испливају на површину и појаве се макар на Студију Б. И популарност им се мери у свега пар хиљада поклоника углавном у Београду и Новом Саду. Мада су и они покушали да се додворе политичарима, није да нису. На пример, певач Кристала се сликао за рекламу ЛДП-а.

Руку на срце, места за алтернативу и андерграунд у медијима није било никад, осим у време појаве Новог таласа, мада и тада на врло врло суженом простору. И то

Пише: Павле Ћосић
субота, 02 јануар 2010 15:52

захваљујући трима случајностима које су се тако савршено поклопиле.

Прва случајност је да је тетка Јасенка Хоуре, лидера Прљавог казалишта који је у то време био панк бенд, радила у Југотону (отуд песма „Везе и познанства чаробна су ствар“). Захваљујући тој вези, најпре излази компилација „Нови панк вал“ а затим и соло албум „Прљавог казалишта“, који је и поред назнаке да није ослобођен пореза на шунд (!) достигао златни тираж и тако отворио врата за друге сличне бендове. Југотон, загребачка издавачка кућа, интелигентно је поступила. Позвала је и бендове и из осталих делова СФРЈ да снимају за њих.

Друга случајност је да је Дубравка Дуца Марковић, заклета панкерка, у то време Гилетова девојка и јако добра пријатељица Владе Дивљана, била ћерка најпознатије спикерке у СФРЈ, што јој је омогућило полуауторску емисију „Хит месеца“, а то је емисија којој Нови талас дугује чињеницу што постоји. Без претеривања, то је било једино место на телевизији на којем су се могле чути новоталасне песме. И то једном месечно! За оне који су заборавили, није то била емисија о Новом таласу, по томе је само остала упамћена. На Хиту месеца могли су се чути и Лепа Брена и Кемал Гекић. Ипак, суверено су том емисијом владали Рибља чорба и, нешто касније, Бајага. Не заборавимо, о месту на листи су одлучивали гледаоци и о томе се заиста водило рачуна.

Трећа случајност је Студио Б, са Дискомером Слобе Коњевића и ауторском емисијом Марка Јанковића који је уредно пратио сцену и извештавао о свим концертима.

Да није било те невероватне три случајности, врага бисмо ми данас знали за Азру, Филм, Казалиште, Хаустор, Електрични оргазам, Идоле, Шарла акробату, Дисциплину кичме, Забрањено пушење, Брејкерсе, У скрипцу, Ксенију, а камоли за све оно што се из тога изродило, а то је рокенрол који није имао рурални призив (као у случају Бијелог дугмета, Смака и осталих побројаних бендова). Ни Горан Бреговић, наравно, не би снимио „Сви марш на плес“ него би вероватно и даље дрвио оне отужне баладе о шашу, цвијећу, селу, остављању и о томе како је то кад љуби Босанац.

Данас само у Србији има много више бендова него у целој СФРЈ у време Новог таласа који свирају музику на истом трагу, па и много инвентивније и напредније (што је нормално), али ми за њих једноставно не можемо да чујемо. Не знамо за њих јер се ове три страшно ситне комете у свемиру не сударају тако често.

Пише: Павле Ћосић
субота, 02 јануар 2010 15:52

Иначе, за млађе, али и старије који су то заборавили, ни у златно доба Новог таласа, та музика није могла да се чује нигде друго осим на „Хиту месеца“ и Студију Б и то у само ове две емисије (касније на загребачкој Стојединици и Радио студенту у Љубљани), али то је било довољно јер је било само два канала, а и комуникација између Београда, Загреба, Љубљане и Сарајева је била много боља, мада не баш неупоредиво боља него данас.

Има ту још једна занимљивост. Нови талас, онакав какав је онда био, заправо је пао у заборав. Први албуми свих ових бендова могу се чути само на приватним журкама. Оно за шта данас клинци знају од Новог таласа у ствари није Нови талас. Они знају за касније, комерцијалније, испегланије и широј публици пријемчивије песме бендова који су чинили тадашњу сцену. И Екатарина велика је, опростите на бласфемији, само испеглани Шарло акробата. Прва два албума Оргазма су у апсолутном заборава (изузетак је песма „Небо“ с првог албума која је заправо постала хит много касније, на опозиционим демонстрацијама деведесетих, а нарочито за време бомбардовања), први Азрин такође, поменути први албум Казалишта: ко је чуо за то? Хаустор се претворио у Рундеково подилажење масама. Чак је и легендарна компилација Артистичка радна акција данас нешто за шта се углавном не зна. Па и Пакет аранжман који је толико дуго служио за ремек-дело, данас памтимо по две-три песме јер су имале видео спотове. Једино се Која и даље држи алтернативе и, донекле, Партибрејкерси који сад већ имају толику славу да могу да раде шта хоће, а углавном раде исто оно што су радили и пре 25 година.

То и није тако чудно јер, ако се мало боље присетимо, тај мит о Новом таласу настао је касније и то помало незаслужено. Уопштено гледајући, колико год да је та сцена била авангардна, ипак је била алтернативна, а алтернативу прати сразмерно мали број људи. Неко ће се изненадити кад чује да је ту сцену пратило свега око 5 посто конзумента домаће музике. То значи да је Електрични оргазам могао четири пута годишње да напуни велику салу СКЦ-а, док је Рибља чорба (која ни по ком критеријуму не може да се сврста у Нови талас, осим што се временски поклопило) могла да рачуна на 10-20.000 фанова у хали 1 на Сајму. Здравко Чолић је могао да напуни Маракану, као и Лепа Брена. Азра је у време своје највеће популарности одржала маратонских седам узастопних концерата у СКЦ-у, али то је само 7.000 људи, а многи су били по два и више пута на концертима.

Прљаво казалиште и Забрањено пушење су по једном успели да напуне Халу спортова на Новом Београду, у време кад су били на врхунцу славе.

Пише: Павле Ћосић

субота, 02 јануар 2010 15:52

Стога, децо, стрпите се. Мало се тога променило од онда, али неко ће се чудо десити (Интернет са Фејсбуком и Јутјубом очито нису довољни, али захваљујући њима бар знамо да постојите). Па и кад се деси, од алтернативне и авангардне музике на овим просторима не може да се живи. Бар не засад. Можда у некој будућности.